

Některé aspekty připravovaných změn právní úpravy pojištění cestovních kanceláří EU Právní novinky 12/2014, s. 11

Pavel Němeček, Zuzana Záhumenská: Některé aspekty připravovaných změn právní úpravy pojištění cestovních kanceláří, [EU Právní novinky 12/2014, s. 11]

Některé aspekty připravovaných změn právní úpravy pojištění cestovních kanceláří

Poslanecká sněmovna v současnosti projednává vládní návrh novely zákona o některých podmínkách podnikání v cestovním ruchu¹ („ZCR“), jejímž cílem podle důvodové zprávy² („Důvodová zpráva“) je mimo jiné sladit terminologii ZCR s terminologií nového [občanského zákoníku](#)³ („NOZ“) a zpřesnit ustanovení týkající se pojištění pro případ úpadku cestovních kanceláří tak, aby do budoucna bylo v maximální možné míře zamezeno podpojišťování cestovních kanceláří („Novela“).⁴

Právní úprava povinného pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku, obsažená v ZCR, je výrazem implementace evropské směrnice o souborných službách⁵ („Směrnice“), zejména jejího článku 7, podle něhož je organizátor nebo prodejce zájezdu povinen (zákazníkovi resp. , dle terminologie Směrnice, spotřebiteli) předložit „dostatečné záruky pro zajištění vrácení vložených prostředků a pro návrat spotřebitele v případě platební neschopnosti nebo úpadku“. Jak dokumentují i některé medializované případy z posledních let, z nichž zřejmě nejvíc rezonovaly okolnosti provázající úpadek cestovní kanceláře Parkam Holidays v roce 2011, ukázal se v praxi přinejmenším problematickým způsob, kterým se český zákonodárce v rámci ZCR vypořádal s provedením implicitního požadavku Směrnice, aby bylo zajištění úplně uspokojení nároku zákazníků cestovních kanceláří.

Za stávajícího znění ZCR je cestovní kancelář povinna uzavřít pojištění pro případ, že z důvodů svého úpadku nebude schopna zcela splnit své povinnosti ze smlouvy o zájezdu, přičemž pojištění se musí vztahovat na veškeré zájezdy prodané po dobu platnosti pojistné smlouvy. Pojistná částka přitom nesmí být nižší než 30 % ročních plánovaných tržeb z prodeje zájezdu, či (pokud je tato částka vyšší) 30 % tržeb z prodeje zájezdu za předchozí rok. Praktické problémy však nastaly v případech, kdy pojištění, ač jinak sjednáno v souladu s výše uvedenými požadavky ZCR, pro pokrytí veškerých nároků zákazníků v konkrétním případě fakticky nepostačovalo.

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky („MMR“) zastává názor, že pojišťovny musí na základě ZCR hradit nároky zákazníků cestovní kanceláře v plné výši, a to bez ohledu na sjednanou pojistnou částku.

V Důvodové zprávě k tomuto uvádí, že ZCR již ve svém stávajícím znění Směrnici implementuje zcela dostatečně, přičemž za použití „eurokonformního výkladu“ nelze dospět k jinému závěru, než že jsou to pojišťovny, kdo je povinen plně pokrýt nároky zákazníku na vrácení vložených finančních prostředků, a je tedy jejich věcí sjednat pojištění odpovídajícím způsobem na pojistnou částku, která pro tyto účely bude fakticky dostačující. Tento postoj MMR je pochopitelný, protože opačný výklad by zřejmě odůvodňoval závěr o porušení povinnosti České republiky zajistit řádnou implementaci Směrnice, což by mohlo vyvolat její přímý vertikální účinek a umožnit uplatňování nároků poškozených zákazníků přímo vůči státu.

MMR však přes výše uvedené jedním dechem připouští, že zpřesnění ustanovení ZCR, upravujících povinné pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku, které má předložená Novela přinést, je v zájmu jejich jednoznačného výkladu.

Novela tak předně výslovně uvádí povinnost nejen cestovních kanceláří, ale i pojišťoven, sjednat pojištění tak, aby v případě úpadku cestovní kanceláře byly pokryty všechny oprávněné nároky jejich zákazníků. Minimální limit pojistného plnění (tento nový pojem je pro tento typ pojištění terminologicky správný na rozdíl od původní pojistné částky) Novela ponechává ve stávající výši, zároveň však stanoví, že tento limit nesmí být nižší než 4.000.000,- Kč, resp. 1.000.000,- Kč, podle toho, zda cestovní kancelář nabízí, organizuje a prodává zájezdy zahrnující námořní či leteckou dopravu.

Ani pojištění sjednané v souladu s výše uvedenými požadavky však nebude automaticky znamenat, že se v konkrétním případě bude jednat o pojištění dostatečné. Pokud okolnosti budou naznačovat, že dohodnutý limit pojistného plnění nepostačuje k tomu, aby v případě úpadku cestovní kanceláře bylo zajištěno plné uspokojení všech oprávněných nároků jejich zákazníků, budou cestovní kanceláře a pojišťovny povinny tento limit odpovídajícím způsobem zvýšit. Je však velice sporné, jak budou pojišťovny moci této povinnosti dostát, když k této změně (a odpovídající změně - zvýšení pojistného) bude nutný souhlas cestovní kanceláře. Jelikož se jedná o tzv. povinné pojištění, je možnost pojišťovny donutit cestovní kancelář k této změně pohružkou ukončení pojistné smlouvy zřejmě vyloučena; pojišťovny se v těchto případech budou zřejmě muset obracet na MMR, aby vůči „nespolupracujícím“ cestovním kancelářím zasáhlo v rámci výkonu dozoru.

Novela přitom počítá s určitým korektivem absolutní odpovědnosti pojišťovny za uspokojení všech nároků klientu, když zákaz omezení výplaty pojistného plnění ujednaným limitem vztahuje pouze na případy, kdy si pojišťovna musela být vědoma (ať již při uzavírání pojistné smlouvy nebo v průběhu trvání pojištění) skutečnosti, že dohodnutý limit nebude pro úplné uspokojení nároku zákazníku cestovní kanceláře v případě jejího úpadku postačovat. Za tímto účelem budou cestovní kanceláře povinny poskytnout pojišťovnám před uzavřením pojistné smlouvy různé informace a podklady ohledně své finanční situace a pojišťovny za trvání pojištění informovat o změnách, které mohou mít za následek změnu pojistného rizika.

Nově musí být pojištění sjednáno tak, aby nárok na pojistné plnění vznikl i v případě úmyslného zavinění úpadku. Je tedy reflektován rozsudek Soudního dvora Evropské unie,⁶ podle něhož se článek 7 Směrnice vztahuje i na situace, v nichž je platební neschopnost cestovní kanceláře způsobena jejím podvodným jednáním. Tuto změnu tedy lze považovat za pozitivní krok k zvýšení transparentnosti ZCR a jednoznačnosti práv a povinností, které z něj zákazníkům, cestovním kancelářím a pojišťovnám plynou.

Novela již nepočítá s povinnou spoluúčastí cestovní kanceláře a ujednání o tom, že cestovní kancelář se bude na pojistném plnění podílet, pouze připouští s tím, že spoluúčast nebude možné sjednat k tíži zákazníka. I v případě sjednané spoluúčasti to bude vždy pojišťovna, kdo bude povinen poskytnout zákazníkovi plnění v souladu se ZCR a zákazník tak nemůže být ani ohledně části svého nároku odkázán na cestovní kancelář. Lze tedy předpokládat, že při sjednané spoluúčasti pojišťovny v pojistných podmínkách, příp. přímo v pojistných smlouvách, budou nadále upravovat povinnost cestovních kancelářů složit odpovídající částku předem na k tomu určený zvláštní účet, či splnění jejich povinnosti podílet se na pojistném plnění zajistí jiným vhodným způsobem.

Určitou administrativní zátěž pro pojišťovny bude pravděpodobně představovat katalog nových notifikačních povinností, obsahující například povinnost pojišťoven informovat MMR bez zbytečného odkladu o změnách v pojištění, včetně jeho zániku, resp. hrozícího zániku, v případě prodlení s placením pojistného, o pojistných událostech a rozsahu poskytnutého plnění, jakož i o skutečnosti, že pojišťovna v konkrétním případě odmítla pojištění podle ZCR s určitou cestovní kanceláří uzavřít, včetně důvodů tohoto odmítnutí. Účel zejména poslední jmenované povinnosti zatím není jasný a nevyplývá ani z Důvodové zprávy. Je možné, že se MMR obává sníženého zájmu pojišťoven uzavírat pojištění podle ZCR za podmínek, s jejichž zavedením Novela počítá. Otázkou zůstává, jaké důsledky budou dovozovány v případě, že k tomuto skutečně dojde. Nelze vyloučit, že zákonodárce bude dříve či později nucen uvažovat o zavedení alternativních možností zajištění nároků klientů cestovních kancelářů. Po vzoru německé právní úpravy, z níž mj. vychází nový koncept smlouvy o zájezdu, jak je upraven v NOZ, se například nabízí umožnit vedle sjednání povinného pojištění i zajištění zřízením finanční resp. bankovní záruky.

Bude tedy zajímavé sledovat, zda Novela, pokud bude v navrhovaném znění přijata, přinese očekávané výsledky a zajistí klientům cestovních kancelářů všechna práva, jak je předvidá Směrnice, aniž by zároveň docházelo k neúnosnému zatížení cestovních kancelářů a pojišťoven.

Novelu v současné době projednává Poslanecká sněmovna; dne 29. 10. 2014 byla po prvním čtení přikázána k projednání Hospodářskému výboru a Výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj. Předpokládaným dnem nabytí účinnosti je podle neoficiálních informací březen 2015.

---

¹ Zákon č. [159/1999 Sb.](#), o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů.

² <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=276&CT1=0>.

³ Zákon č. [89/2012 Sb.](#), občanský zákoník.

⁴ Sněmovní tisk 276/0, novela ZCR.

⁵ Směrnice Rady č. [90/314/EHS](#) ze dne 13.6.1990, o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy.

⁶ Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 16.2.2012 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Landgericht Hamburg - Německo) - Jurgen Blodel-Pawlik v. HanseMerkur Reiseversicherung AG. C-134/11.